

Magyar humanitárius segélynyújtás az első iraki–kurd háborúban ^[1]

Mi alulírottak még egyszer szeretnénk megköszönni a békés kurd nép nevében a segítséget és elismerésünket kifejezésre juttatni, azért, hogy a minket kegyetlenül sújtó igazságtalanság által okozott fájdalmak enyhítése mellett döntöttek. [...] Reméljük, hogy a jövőben sem felejtenek el minket, mert rendkívüli nyomorúságunkban nagy hiányban szenvedünk” – olvasható abban a kurd szervezet által írt köszönőlevélben, amelyet a Vöröskereszten keresztül juttattak el a magyar vezetéshez 1964 végén. Ebben a levéltári forrásban ugyanis elismeréssel adóztak Budapestnek, mivel a Magyarország által küldött humanitárius szállítmány nagysága nem egy nyugati államét is felülmúlta. Ez a tanulmány nemcsak a kurdoknak nyújtott magyar segélynyújtás alig ismert történetét mutatja be, de először részletesebben kitér a nemzetközi szakirodalomban gyakran elhanyagolt első iraki-kurd háborúra és a keleti blokk tagállamainak hozzáállására is, hiszen csak így értékelhető igazán a magyar segítség jelentősége.

Dióhéjban a fegyveres konfliktusról

1961. szeptember 11-én a körülbelül hétezer főt számláló kurd milícia (pesmerga)[1] egy váratlan rajtaütést hajtott végre a kurdisztáni offenzívára készülődő iraki haderő ellen.[2] A kurd oldalon „szeptemberi felkelésnek” nevezett eseménnyel kezdetét vette az 1970-ig tartó első iraki-kurd háború.[3] Bár az 1958. július 14-i iraki forradalmat követően lényegesen javult az arab országban élő, a becslések szerint 1,5 millió fős – az iraki lakosság közel egynegyedét kitevő – kisebbség helyzete, de 1961 elejétől egyre súlyosabbá vált az ellentét a Kurd Demokrata Párt (KDP) és a hatalomátvételt végrehajtó iraki Szabad Tisztek között. A felmerülő problémákat sem a mozgalom vezetője, *Musztafa Barzani*[4], sem az Iraki Köztársaság első miniszterelnöke, *Abdel-Kerim Kászem*[5], nem tudta elsimítani. Az önálló kurd államot követelő törzsek – szembe menve Barzani autonómiával kapcsolatos törekvéseivel – elűzték a kurd területeken dolgozó arab hatósági és közigazgatási alkalmazottakat, amely miatt Bagdad felrúgta az alkotmány 3. cikkelyét – vagyis azt a pontot, amely értelmében nemzetalkotó népnek ismerték el a kurdokat. Ennek következtében leálltak a Kurdisztánba irányuló beruházások, betiltották a kurd nyelv hivatali használatát és oktatását.[6] Miután pedig Barzani leszámolt az arabpárti kurd törzsekkel, Kászem utasítást adott a hadseregnek egy kurdisztáni offenzíva megszervezésére: az első egységeket már szeptemberre felkészítették a támadásra és várták az erősítés megérkezését. Csakhogy miután a KDP tudomást szerzett a mozgósításról, a pesmerga „megelőző csapást” mért az iraki erőkre. Kihasználva az irakiak súlyos veszteségeit nemcsak a mai Kurdisztán teljes területét vonták uralmuk alá, hanem az arabok lakta térségekbe is sikerült betörniük.[7]

Barzani és Kászem találkozája 1958-ban, miután a kurd vezető visszatért a Szovjetunióból.
A kép forrása: *Wikipedia Commons*.

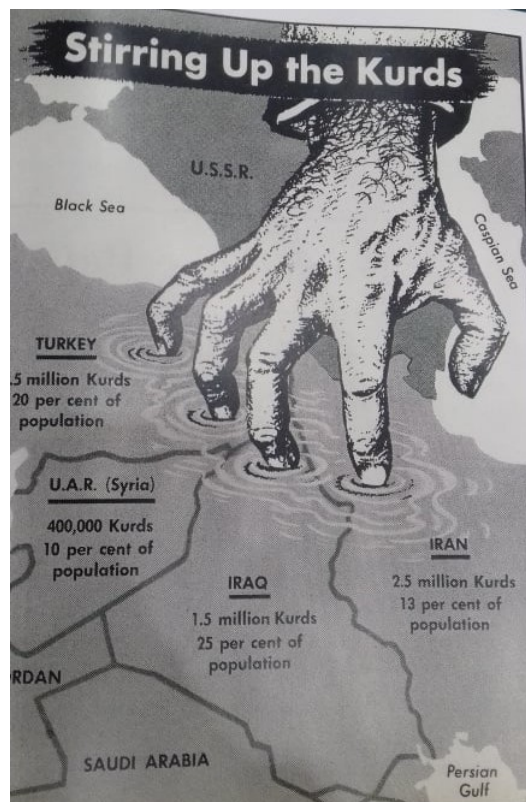
A kezdeti sikerek után az első iraki-kurd háború változó intenzitással zajlott, az összecsapások többnyire könnyűtűzéri támadásban, légitámadásokban és kisebb rajtaütésekben merültek ki. Nem volt hiány a háborús bűncselekményekből sem: a napalm gyakori használatától kezdve – egész kurd települések váltak a földdel egyenlővé – a hadifoglyok és civilek tömeges kivégzéséig bezárólag követtek el atrocitásokat mindkét oldalon. Ugyanúgy nemcsak a frontokon, hanem a „hátszágokban” sem volt nyugodt a helyzet. 1964 elején a felek tűzszünetet kötöttek, de erről Barzani senkivel nem egyeztetett, ezért a kurd ellenzökök és a rivális törzsek *Ibrahim Ahmed*[8] vezetésével fellázdak, kiváltak a KDP-ből és Bagdad mellé álltak, így lényegében egy kisebb polgárháborút előidézve Kurdisztánban.[9] Ezzel párhuzamosan Irak különösen véres puccsok (1963 februárjában és novemberében) és lázadások (1963-as júliusi zavargások) helyszíne volt – ezek pedig a hadseregen és a politikai pártokon belüli kiterjedt tisztogatásokkal és csoportos kivégzésekkel jártak. A mai napig nincs egyértelmű adat arra vonatkozóan, hogy a fegyveres konfliktust lezáró Iraki-Kurd Autonóm Egyezmény megkötéséig (1970. március 11.) mennyien veszítették életüket a harcokban vagy milyen mértékű károkat okozott a háború. Az iraki oldalon általában 10 ezerre becsülik a halottak számát, a pesmergák veszteségeiről még megközelítő adat sem áll rendelkezésre, de a szakirodalom szerint a harcok során majdnem háromszorosa kurd települést romboltak le, amely miatt mintegy 600 ezren kényszerültek a lakóhelyeik elhagyására – 250 ezren a szomszédos Iránban leltek menedéket.[10]

Pesmerga oszlop Kurdisztán hegyeiben 1962-ben.
Kép forrása: Wikipedia Commons.

A háború a regionális országokat és nagyhatalmakat sem hagyta érintetlenül. Az iraki offenzívához mintegy 6000 szíriai katona csatlakozott és 1963 júniusában indított közös hadművelet során elűzték a pesmergát a nagyobb észak-iraki arab településekről, de a hegyekbe már nem sikerült eljutniuk, s novemberben ismét beálltak a frontvonalak. A szintén nagy kurd – a teljes lakosság 20%-át kitevő – kisebbséggel rendelkező Törökország titkosszolgálati és anyagi támogatást nyújtott Iraknak, nehogy a kurdok túlságosan megerősödjének és átvigyék a harcokat a török területekre is. Ezzel szemben a KDP-t a szintén jelentős (2,5 millió fős) kurd közösséggel rendelkező, de Irakkal – a Satt-el-Arab folyó miatt – súlyos határvitákba bonyolódó Irán, valamint az akkoriban Bagdad és Damaszkusz közötti aktív együttműködését aggódva szemlélő Izrael részesítette anyagi-, katonai-, diplomáciai- és propagandatámogatásban.

Különösen érdekes volt a nyugati nagyhatalmak hozzáállása is. Az Egyesült Államok, Franciaország és Nagy-Britannia hivatalosan „iraki belügyként” kezelte a háborút és a be nem avatkozás elvét vallotta. Ugyanakkor a háttérben mindkét félnek nyújtottak segítséget. Dacára annak, hogy az iraki forradalom után a nyugati államok viszonya megromlott az Iraki Köztársasággal és többször bírálták Kászemet a keleti blokkal való politikai-gazdasági-katonai kapcsolatok elmélyítése miatt, a kurdok kérdésében egyértelműen Bagdad mögé sorakoztak fel. Nemcsak helikopterekkel és más katonai szállítójárművekkel, hanem több ezer bombával (köztük napalm alapú gyújtóbombákkal) látták el az iraki hadsereget, mert a kurdokban – főleg a Szovjetunióban élt Barzaniban és annak frakciójában – sokkal nagyobb veszélyt láttak: szerintük a KDP direkt vagy indirekt módon, de lényegében a Kreml geopolitikai érdekeit szolgálták ki a Közel-Keleten.[11] Ugyanis a Kennedy-, majd később a Johnson-adminisztráció is attól tartott, hogyha a kurdok győztesen kerülnének ki a háborúból, akkor azzal felbátorítják a térségben élő valamennyi kurd közösséget. A Török Köztársaságban és a sah vezette Iránban élő kurdok pedig az iraki Kurdisztán és a Szovjetunió támogatásával sikeres függetlenségi háborút folytathatnak, így jelentősen meggyengítve az Egyesült Államok két legfontosabb közel-és közép-keleti szövetségését. Ugyanakkor ez nem gátolta meg az angolszászokat abban, hogy az Iraknak nyújtott támogatással párhuzamosan pénzzel és lőszerrel lássák el a Barzanival szemben ellenséges kurd törzseket, mint például az Ahmed vezette nacionalistább, „reakciósabb” csoportokat – így elmélyítve a két fő kurd frakció közötti belső harcokat és kisebb polgárháborút.

A Kennedy-adminisztráció terjesztette kurdellenes propaganda 1962-ben.
A kép forrása: Susan Meiselas: *Kurdistan: In the Shadow of History*. Chicago, 2008, 241.

Ellentétben a nyugati országokkal, a keleti blokkban már nagyobb dilemmát jelentett, melyik oldal mellé álljanak a háborúban. Ennek fő oka, hogy a szocialista államok mindkét féllel jó viszonyt építettek ki és nem kívánták veszélybe sodorni a kapcsolatokat. Sőt, a kommunista sajtóban és diplomáciában még a bírálatoktól és az elítélő nyilatkozatoktól is tartózkodtak, legtöbbször semleges, távolságtartó hangnemben számolva be a történésekről, átvéve a nyugati hírforrások írásait vagy idézve a hivatalos reakciókat.[12]

A kezdeti passzivitás megértéséhez szükséges részletesebben kitérni a hadviselő felek és a „béketábor” közötti kapcsolatok legfontosabb eredményeire. Az iraki monarchia 1958-ig Nagy-Britannia – és közvetve az Egyesült Államok – legfontosabb közel-keleti katonai szövetségesei és gazdasági partnerei közé tartozott, amely minimális kapcsolatokat tartott fenn a Varsói Szerződés (VSZ) tagállamaival. A július 14-i forradalmat követően Kászem azonnal nyitott a „népi demokráciák” irányába: az új, nacionalistákat és kommunistákat is magába foglaló iraki kormány ugyanis szinte azonnal felvette a kapcsolatokat a keleti blokk országaival, és az év végéig a legtöbb országba nagykövetet küldtek és/vagy fogadtak.

Moszkva számára rengeteg geopolitikai-gazdasági és katonai előnnyel járt az iraki hatalomátvétel. Például Kászem felmondta az 1955-ben kötött Bagdadi Paktumot és kilépett a Központi Szerződés Szervezetéből (CENTO), így csökkentve a Szovjetunió déli „sebezhetőségét”. Irak volt sokáig az egyetlen arab állam, amely nem tartózkodott, hanem vétőzött az ENSZ-ben, amikor a magyar kérdéstről tartottak szavazást. Az iraki hadsereg nagy mértékben kezdett el csehszlovák és szovjet fegyvereket vásárolni, 1967-ig mintegy 1,3 milliárd dollár értékben vettek hadianyagot – ezzel párhuzamosan több mint ezer katonai szakértő és kiképző is érkezett az arab államba.[13] Az ötvenes évek végén/hatvanas évek elején Irak vált a harmadik világba irányuló szocialista hitelek legfőbb célpontjává: Moszkva közel 250 millió dollárnyi hosszúlejáratú hitel nyújtott Iraknak, de Prága és Varsó is 10-10 millió dolláros kölcsönt adott, amelyből tucatnyi üzemeltetést és infrastruktúrát fejlesztettek.[14] A Magyarországgal folytatott kereskedelem is lényegesen felülmúlta a forradalom előtti időszakét: miközben 1958 előtt a kereskedelmi forgalom alig érte el az 5 millió forintot, 1960-ban már meghaladta az 50 milliót.[15] Több ezer keleti blokkból érkező állambiztonsági tiszt, közgazdász, mérnök, orvos és tanár vett részt az iraki egészségügy, közigazgatás, oktatás és titkosszolgálat fejlesztésében – még Irak pontos, légi úton történő feltérképezését is többnyire csehszlovák pilóták és kartográfusok hajtották végre.[16] Bár idővel a Szabad Tisztek és az Iraki Kommunista Párt (IKP) közötti viszony súlyosan megromlott, amelyet csakhamar egy kiterjedt kommunistaelenes üldözésbe csapott át, de „népi demokráciák” tartózkodtak az iraki „haladóellenes tendenciák” elítélésétől. Nem akarták, hogy a kritikák és az elszigetelődés következtében a nyugatbarát reakciós tisztek vagy olyan iraki pártok erősödjének meg, mint az arab nacionalista Baasz Párt. Ahogyan azt Kászem az 1962. április 4-i, magyar követségen tartott fogadáson megjegyezte: „*az imperialisták ugyanúgy a belső ellenséget kihasználva avatkoznak be, mint Magyarországon 1956-ban*”, ezért a szocialista országok továbbra is óvatosság maradtak.[17]

Ugyanakkor ez nem feltétlenül jelentette azt, hogy a kelet-európai kommunista pártok közül bárki helyeselte volna Bagdad kurd-és kommunistaelenes politikáját. A Kemit már csak azért is kényelmetlenül érintette a kérdés, mert évek óta nyíltan egyetértett az autonóm kurd területek létrehozásával – ugyanakkor egy önálló Kurdisztán létrehozása már megosztotta a szovjet vezetést. Bár a Szovjetunióban a hivatalos adatok szerint 69 184 kurd élt a mai Azerbajdzsán, Grúzia és Örményország területén, több tucatnyi szervezetük működött, anyanyelvükön oktattak, könyveket, lapokat adtak ki, illetve rádióadásokat is indítottak – ez utóbbiakat felhasználták a Törökországban élő kurdok fellátására is.[18] *Sztálin* a kurdokat felhasználva létrehozta az első kurd államot, a Mahabádi Köztársaságot, amellyel kettős célt szolgált: a szovjet befolyás fenntartását azután, hogy a britek és a szovjetek kivonultak, illetve egy ütközőállam fenntartása az akkor Nyugat-szövetséges Irán és a Szovjetunió között. Csakhogy a szovjet kivonulást követően, 1946 decemberében az ENSZ és az angolszász hatalmak áldásával az iráni hadsereg megdöntötte, vezetőiket pedig kivégeztette vagy menekülésre kényszerítette. Az emigrálók között volt Musztafa Barzani hadügyminiszter is, aki a Szovjetunióban szervezte a kurd ellenállást. Sőt, annak ellenére, hogy Barzani mindvégig nacionalista retorikát használt és 1958-as iraki visszatérést követően elmozdította a valós vagy vélt szovjet ügynököket – lényegében a politikai és törzsi ellenfeleit – a KDP éléről, 1960 végén személyes találkozott *Hruscsovv*al. Bár a szovjet pártfőtitkár leszögezte, hogy fegyvereket nem adnak a kurdoknak, de annak nem látta akadályát, hogy egyéb anyagi támogatást nyújtsanak kisebbeknek. Ezzel lényegében megduplázták, vagyis egy millió dollárra növelték, a kurd szervezeteknek nyújtotta pénzüsséget, akik abból leginkább fegyvereket vásároltak a pesmergáknak.[19]

A helyzetet a két 1963 februárjában lezajlott iraki puccsot követően változott meg. Miután Kászemet és hozzá közel álló embereket kivégezték és *Abdesz-Szalám Áref* ezredes[20] a Baasz Párt segítségével került hatalomra, több száz kommunista halálával járó véres tisztogatás vette kezdetét, amely magával hozta a szocialista országokkal fenntartott viszony megromlását. Mind a sajtóban, mind a politikában folyamatosan elítéltek az új iraki rezsimet, a szovjet diplomácia azonnal napirendre tűzte a kurd kérdést az ENSZ-ben, elkezdtek kivonni a szocialista országok állampolgárait, leállították a beruházásokat és kereskedelmi tárgyalásokat, egyes államok (pl. Csehszlovákia) pedig a nagyköveteiket is visszahívták és a diplomáciai kapcsolatok megszakításán gondolkodtak.[21] Magyar vonatkozást tekintve fontos megemlíteni, hogy drasztikusan (kb. felére) csökkent a bilaterális kereskedelem nagysága, és hogy az új iraki vezetésben folyamatosan bírálták a Kádár-kormányt. „*Egy 10-15 perces, nyugati riporterek által készített filmet vetítenek a magyarországi felkelésről és azt forradalomnak mutatták be, szembenve a korábbi állásponttal*” – mutattak rá a magyar Külügyminisztériumnak küldött diplomáciai jelentésekben.[22]

Bár a Baasz Párt kizárásával járó 1963. novemberi véres puccs után némileg normalizálódott a viszony Bagdad és a szocialista országok között, de a kurdok esetében 180 fokok fordulat következett be: immáron a keleti blokk államai nem zárkóztak el a sokkal nagyobb mértékű támogatástól. A KDP-ben érzékelték a változásokat, és több delegációt menesztettek a keleti blokkba. Ezek a próbálkozások – különösen Barzani 1964 szeptemberében tartott körútja – pedig egyáltalán nem múltak el eredmény nélkül: miután tárgyalt a Csehszlovákia Kommunista Pártjának vezető tagjaival, a Központi Bizottság Elnöksége mintegy 2000 pesmerga harcos kézifegyverekkel, 100 darab P-27 tankelhárítóval és 4 millió löszzerrel való felszerelésére bízott rá.[23]

A KDP Magyarországtól szintén kért segítséget. Bár Budapest akkor még fegyvereket nem szállított a tömbön kívüli államoknak – ez csak a hatnapos háborút követően vette kezdetét –, de más téren viszont engedékenynek bizonyult.

A magyar humanitárius szállítmányok

Már az első iraki-kurd háború kitörését követő napokban előfordult, hogy a szocialista államok nagykövetségei titokzatos leveleket kaptak. Ezeket rendszerint a Kurd Demokrata Párt nevében írták alá: többnyire arra kérve a „népi demokráciákat”, hogy ítélik el az „iraki kormány kurdisztáni agresszióját”, és nyújtsanak nekik anyagi, főleg humanitárius és pénzületi támogatást. A magyar nagykövetségre 1961. szeptember 26-án érkezett levél. A tíz nappal korábban keltezett üzenetben nemcsak Bagdad elítélésére kérték a magyar kormányt, hanem a pesmerga támadásaira figyelmeztettek, és kérték a hadműveleti területen tartózkodó magyar állampolgárok kivonását. Sőt, még burkoltan kritizálták a „béketábor” tagjait is, mert az általuk leszállított fegyverekkel – többek közt említve a MiG-et és a harcokcsikát – harcolnak a kurdok ellen.[24] Erre a levélre a magyar vezetés ugyanúgy nem reagált, mint a későbbiekre, mivel nem tudták eldönteni, hogy valódi kérésről vagy szándékos provokációról van, amellyel cél a Bagdad és Budapest közötti viszony megromlása.

A primer források szerint a Kászem-rezsim alatt sem a Külügyminisztériumban, sem az MSZMP-ben nem merült fel a kurdok bármilyen megsegítése; még a többi „baráti országnál” is nagyobb távolságot igyekeztek tartani az eseményektől. A változás ebben az esetben ugyanúgy Kászem bukását és 1963-as februári puccsot követően állt be. A magyar támogatás lehetőségét Barzani Genfben tartott felszólalása teremtette meg: a kurd vezető a Vörös kereszt létrejöttének 100. évfordulója alkalmából rendezett szeptemberi konferencián nyílt felhívást intézett az Vörös kereszt Nemzetközi Bizottságához (VNB-hez) és a világhoz. Miután beszámolt az iraki-kurd eseményekről és a menekültek tarthatatlan állapotáról, humanitárius segítséget kért a nemzetközi közösségtől. Érdekes módon Magyarországon a kérés elsősorban nem a Külügyminisztérium, hanem a Magyar Szolidaritási Bizottság figyelmét keltette fel. 1963. október 1-jén levélben fordultak *Katona Jánoshoz*[25], a KÜM VI. Politikai Osztályának vezetőjéhez, és javasolták Barzani felhívásának pozitív elbírálását.[26] A válasz tíz nappal később érkezett meg és azonnal kezdetét vette a szervezkedés (lásd az 1. számú dokumentumot!).[27]

Október 21-én telefonon egyeztettek *Koltai Ferencnével*, a Magyar Vörös kereszt külügyi osztályának vezetőjével.[28] Koltainének sikerült meggyőznie a magyar külügyi vezetést, hogy a „kérdés kényes voltára” tekintettel a humanitárius szállítmányt ne a Magyar Szolidaritási Bizottság, hanem a Vörös kereszt égisze alatt, a Kurd Nép Jogait Védő Bizottságán (KNJVB) keresztül juttassák el Kurdisztánba. Így ugyanis a szállítmány nem járna sem politikai, sem pedig technikai bonyodalommal: egyszerűen elkerülhetik az Aref-rezsim tiltakozását és az iraki-magyar kapcsolatok esetleges megromlását; másrészt a felmerülő költségeket és a szállítóeszközöket a Vörös kereszt állja. A VNB 1963. november 20-án – vagyis a novemberi iraki puccsot követően – jelezte, hogy elfogadják a magyar diplomácia által támasztotta feltételeket és erről beszámoltak a KNJVB-nek is.[29] A hír örömmel töltötte el a kurd szervezetet, amelynek főtitkára november 28-án írt levélben köszönetet mondott és gyógyszerre kívánt még ruhaneműket, meleg takarókat, élelmiszert (tojásportól a húsig) és készpénzes támogatást kért (lásd a 2. számú dokumentumot!).[30]

December 18-án Koltai Ferencné utazott, hogy találkozzon a Vörös kereszt Nemzetközi Bizottságának két képviselőjével, hogy közösen megvitassák a magyar humanitárius szállítmány eljuttatásának gyakorlati aspektusait. A beszélgetést mindjárt azzal kezdték, hogy Bagdad lényegében lezárta Kurdisztánt, és minden oda címzett árut lefoglalnak. Ugyanakkor azonnal megnyugtatták Koltainét, hogy ez nem feltétlenül sodorja veszélybe a segélyszállítmányokat. Azóta ugyanis találtak kerülvutakat és közvetítőket – ez utóbbi esetében leginkább a Kurdok Genfi Bizottsága által ajánlott, Franciaországban élő gazdag kurdokat értették, akik kapcsolataikkal és pénztárcájukkal tevékenyen hozzájárulnak az áruk leszállításához. Sőt hozzátették: ebben az ügyben még a nyugati szövetséges

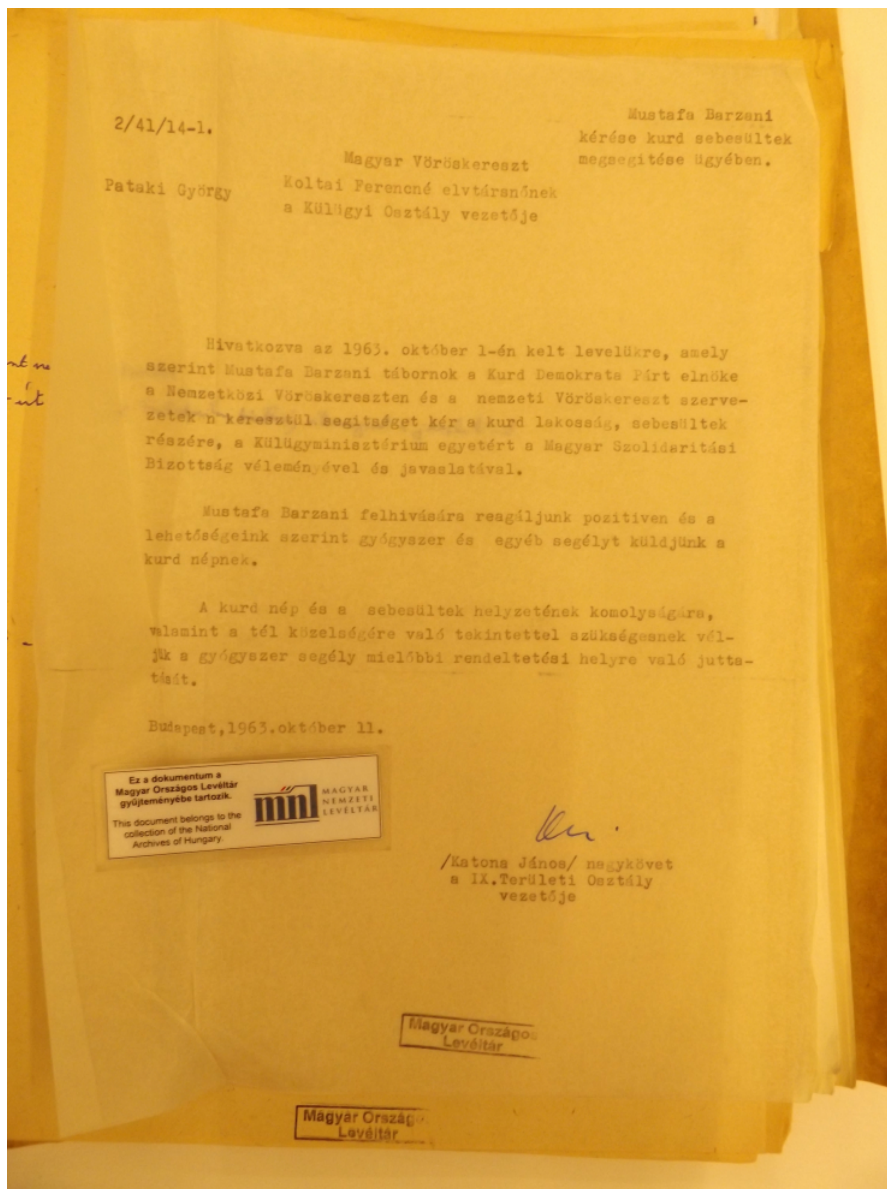
Iránban is bizhatnak, hiszen Teherán a kezdettől fogva támogatja a pesmergákat. A segélyszállítmányok eljuttatása többnyire az iraki-iráni határon történt, mivel az iráni határőrök – természetesen a megfelelő összegért cserébe – elnézőbbek voltak a csempészet iránt. Továbbá felhívták Koltai figyelmét arra, hogy az „eljuttatási mód” miatt nem ajánlatos külön feliratok elhelyezése vagy a gyártási hely feltüntetése. Egyedül csak a gyógyszerek esetében engedélyezték a leírást, de a magyar hatóságoknak ott is ügyelniük kellett arra, hogy a ládák csak „vegyes országokból” származó gyógyszereket tartalmazzanak. [31]

Az első magyar humanitárius segélyt az követően érkezett meg, hogy a háborúzó felek – szovjet nyomásra – fegyverszünetet kötöttek egymással 1964. február 10-én. Ez gyakorlatban 33 láda gyógyszert, 25 bála (500 db) takarót, 2 bála (700 db) lepedőt és 3 db sátort jelentett. A Kurd Forradalmi Katonai Tanács Végrehajtó Bizottsága 1964. december 12-én keltezett levelében nemcsak megköszönte az addigi szállítmányokat (lásd a 3. számú dokumentumot!), hanem reményüket fejezték ki a támogatás folytatásával kapcsolatban. Ez különösen annak tükrében figyelemreméltó teljesítmény, hogy az Angliai Vöröskereszt 4 ládányi gyógyszert és ruhafélért, a Svájci Vöröskereszt 3 láda gyógyszert, 400 kilogramm ruhát juttatott el Kurdisztánba (lásd a 4. számú dokumentumot!).

A szállítás annak ellenére folytatódott, hogy 1965 májusában kiújultak a harcok. A KNJV – elismerve Budapest korábbi sikereit – újra Magyarországhoz (is) fordult segítségért: elsősorban katonai élelmiszereket, kórházat, sátrakat és takarókat kérve. Budapesten ismét egyetértettek a kéréssel, azzal a kitételrel, hogy a segítség nagysága ne legyen kisebb az előző évinél. [32] A levéltári források nem tesznek említést arról, hogy ez esetben komoly problémák merültek volna fel-e vagy sem. Így 1965. december 18-ig összesen 365 000 Ft értékű magyar humanitárius támogatás érkezett Kurdisztánba: ez többek között 1000 ampullányi injekciót, 650 db egyéb gyógyszert, 50 ágyat, 8 sátort, 200 takarót, 150 pulóvert stb. jelentett (lásd az 5. számú dokumentumot!).

Dokumentációk a magyar humanitárius szállítmányok szervezéséről és eljuttatásáról Kurdisztánba [Részletek]

Az iratok jelzetei: HU-MNL-OL-XIX-J-1-j-(1945–1964.)-Irak-16/i-008165/1963 (4. doboz) és HU-MNL-OL-XIX-J-1-j-(1965)-Irak-6608-1/1965 (59. doboz)

1. dokumentum
2/41/14-1

Mustafa Barzani kérése kurd sebesültek
megsebesítésének ügyében

Pataki György: Magyar Vöröskereszt Koltai Ferencné elvtársnőnek a Külügyi Osztály vezetője

Hivatkozva az 1963. október 1-én kelt levelükre, amely szerint Mustafa Barzani tábornok a Kurd Demokrata Párt elnöke a Nemzetközi Vöröskereszten és a nemzeti Vöröskereszt szervezeteken keresztül segítséget kér a kurd lakosság, sebesültek részére, a Külügyminisztérium egyetért a Magyar Szolidaritási Bizottság véleményével és javaslatával.

Mustafa Barzani felhívására reagáljunk pozitívan és a lehetőségeink szerint gyógyszer és egyéb segélyt küldjünk a kurd népnek.

A kurd nép és a sebesültek helyzetének komolyságára, valamint a tél közelségére való tekintettel szükségesnek véljük a gyógyszer segély mielőbbi rendeltetési helyre való juttatását.

Budapest, 1963. október 11.

/Katona János/nagykövet
a IX. Területi Osztály
vezetője

Az irat jelzete: HU MNL-OL-XIX-J-1-j-16/i-008165/1963 – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Az államigazgatás felsőbb szervei, Külügyminisztérium, Bagdadi nagykövetség – Gépelt eredeti.

Fordítás

Lausanne, 1963. november 28.

K/2192

Magyar Vöröskereszt
Budapest

Uraim!

A Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága volt szíves tudomásunkra hozni az Önök kívánságát, hogy - Mustafa Barzaninak a Nemzetközi Vöröskereszthez intézett felhívására - humanitárius segítséget nyújtanak az iraki Kurdisztán népének, amely az Önök előtt is ismeretes kegyetlen háborút vívja. Ezzel kifejezzük legőszintébb köszöneteinket Önöknek, valamint a nagylelkű magyar népnek.

A Kurd nép mindenben hiányt szenved, ezért gyógyszerek a sebesülések és égések ellen, sebészeti eszközök, ruhaneműk és meleg takarók tej- és tojáspor, zsiradék, tea, cukor, liszt és hús küldése lenne ajánlatos és szükséges. Másrészt népünk ugyancsak hálás lenne ha Önöknek módjuk volna - a természetbeni segítségen kívül - készpénzt is biztosítani, ami lehetővé tenné a küldemények Kurdisztánba történő szállítása költségeinek fedezését, vagy bizonyos olyan élelmiszerek helyben való megvásárlását, amelyeknek kívülről történő küldése túlságosan költséges lenne.

Kérjük, hogy minden segélyüket - megjelölve a rendeltetést - szíveskedjenek Genf-be küldeni a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának és két példányos másolattal tájékoztatni bennünket erről, a Kurd Forradalmi Főparancsnoksággal történő ismertetés végett. A segélyek az iraki Kurdisztánba kerülnek továbbításra azokon az utakon, amelyekről a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága tudomással bír. Másrészt reméljük, hogy a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának, amely legutóbb különféle segélyeket és pénzüsségeket nyújtott át nekünk, a kurd áldozatok megsegítésére, módjában lesz megfigyelőket küldeni Kurdisztánba, válaszolva ezzel a meghívásra - melyet volt szerencsénk átnyújtani Barzani tábornok, a Kurd Demokrata Párt elnöke és Kurd Főparancsnok részéről - a helyzet helyben történő felmérésére és a nemzetközi segélyek szétosztásának helyszínen történő ellenőrzésére.

A Kurd Főparancsnokság nevében ismételtén kifejezve köszönetünket mindazért a segítségért, amelyet nyújtani fognak országunk népének, kérjük fogadják legmagasabb nagyrabecsülésünk kifejezését.

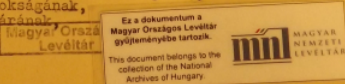
A Kurd Nép Jogait Védő Bizottság
nevében:

Ismet Chériff Vanly, főtítkár

/pecsét/

Cím: 25 D, Rue du Lac,
Renens /Lausanne/,
S v á j c

Másolatok: a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának,
a Kurd Főparancsnokságának,
a Bizottság irattárának.

2. dokumentum

Fordítás

Lausanne, 1963. november 28.

K/2192

Magyar Vöröskereszt

Budapest

Uraim

A Vöröskereszt Nemzetközi Bizottság volt szíves tudomásunkra hozni az Önök kívánságát, hogy - Mustafa Barzaninak a Nemzetközi Vöröskereszthez intézett felhívására - humanitárius segítséget nyújtanak az iraki Kurdisztán népének, amely az Önök előtt is ismeretes kegyetlen háborút vívja. Ezzel kifejezzük a legőszintébb köszöneteinket Önöknek, valamint a nagylelkű magyar népnek.

A Kurd nép mindenben hiányt szenved, ezért gyógyszerek a sebesülések és égések ellen, sebészeti eszközök, ruhaneműk és meleg takarók tej- és tojáspor, zsiradék, tea, cukor, liszt és hús küldése lenne ajánlatos és szükséges. Másrészt népünk ugyancsak hálás lenne ha Önöknek módjuk volna - a természetbeni segítségen kívül - készpénzt is biztosítani, ami lehetővé tenné a küldemények Kurdisztánba történő szállítása költségeinek fedezését, vagy bizonyos olyan élelmiszerek helyben való megvásárlását, amelyeknek kívülről történő küldése túlságosan költséges lenne.

Kérjük, hogy minden segélyüket - megjelölve a rendeltetést - szíveskedjenek Genf-be küldeni a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának és két példányos másolattal tájékoztatni bennünket erről, a Kurd Forradalmi Főparancsnoksággal történő ismertetés végett. A segélyek az iraki Kurdisztánba kerülnek továbbításra azokon az utakon, amelyekről a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága tudomással bír. Másrészt reméljük, hogy a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának, amely legutóbb különféle segélyeket és pénzüsségeket nyújtott át nekünk, a kurd áldozatok megsegítésére, módjában lesz megfigyelőket küldeni Kurdisztánba, válaszolva ezzel a

meghívásra – melyet volt szerencsénk átnyújtani Barzani tábornok, a Kurd Demokrata Párt elnöke és Kurd Főparancsnok részéről – a helyzet helyben történő felmérésére és a nemzetközi segélyek szétosztásának helyszínen történő ellenőrzésére.

A Kurd Főparancsnokság nevében ismételtelen kifejezve köszönetüket mindazért a segítségért, amelyet nyújtani fognak országunk népének, kérjük fogadják legmagasabb nagyrabecsülésünk kifejezését.

A Kurd Nép Jogait Védő Bizottság nevében:

Ismet Chériff Vanly, főtítkár

/pecsét/

Cím: 25 D, Rue du Lac,

Renens /Luasanne/,

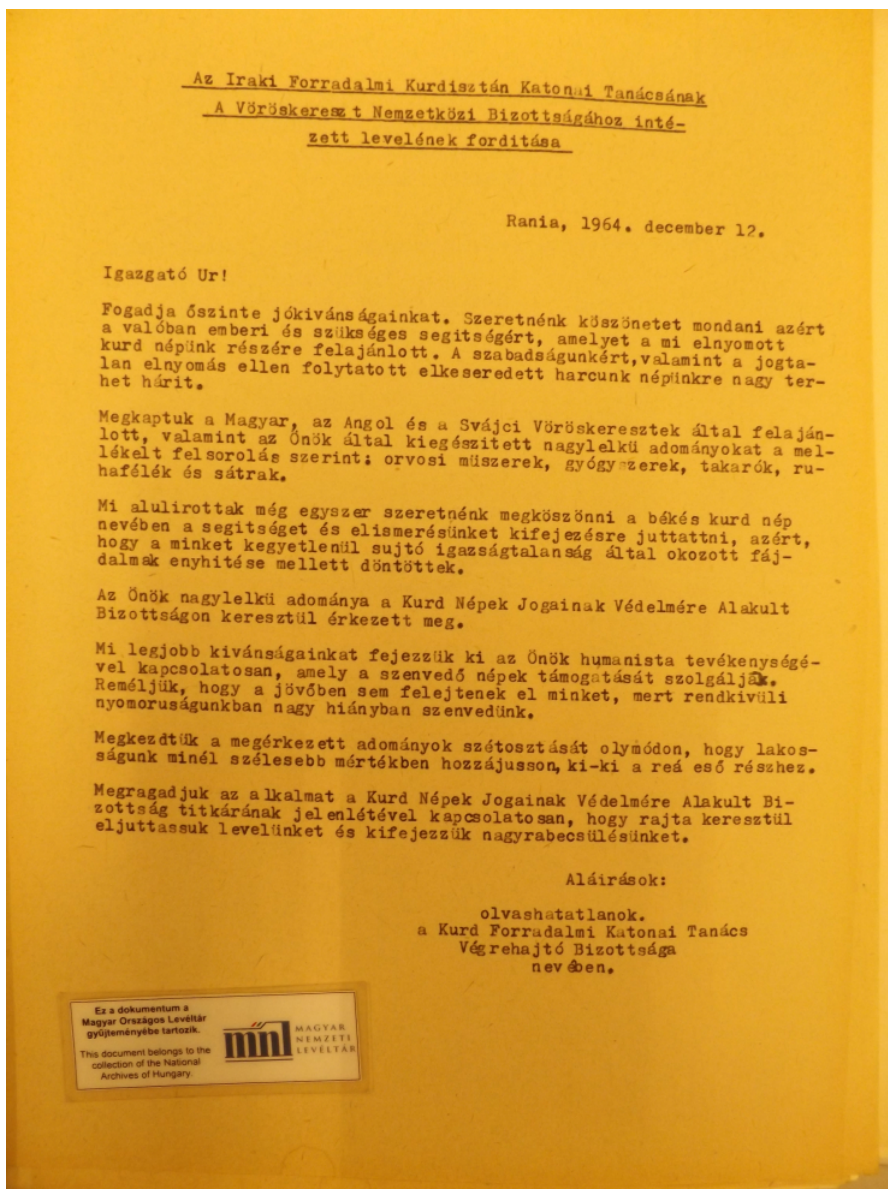
Svájc

Másolatok: a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságának,

a Kurd Főparancsnokságnak

a Bizottság irattárának

Az irat jelzete: HU MNL-OL-XIX-J-1-j-16/i-008165/1963 – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Az államigazgatás felsőbb szervei, Külügyminisztérium, Bagdadi nagykövetség – Gépelt eredeti fordítás.

3. dokumentum

Az Iraki Forradalmi Kurdisztán Katonai Tanácsának

A Vöröskereszt Nemzetközi Bizottságához

Rania, 1964. december 12.

Igazgató Úr!

Fogadja őszinte jókívánságainkat. Szeretnénk köszönetet mondani azért a valóban emberi és szükséges segítségért, amelyet a mi elnyomott kurd népünk részére felajánlott. A szabadságunkért, valamint a jogtalan elnyomás ellen folytatott elkeseredett harcunk népünkre nagy terhet hárít.

Megkaptuk a Magyar, az Angol és a Svájci Vöröskeresztek által felajánlott, valamint az Önök által kiegészített nagylelkű adományokat a mellékelt felsorolás szerint: orvosi műszerek, gyógyszerek, takarók, ruhafélék és sátrak.

Mi alulírottak még egyszer szeretnénk megköszönni a békés kurd nép nevében a segítséget és elismerésünket kifejezésre juttatni (!sic), azért, hogy minket kegyetlen sújtó igazságtalanság által okozott fájdalmak enyhítésére mellett döntöttek.

Az Önök nagylelkű adománya a Kurd Népek Jogainak Védelmére Alakult bizottságon keresztül érkezett meg.

Mi legjobb kívánságainkat fejezzük ki az Önök humanista tevékenységével kapcsolatosan, amely a szenvedő népek támogatását szolgálják. Reméljük, hogy a jövőben sem felejtene el minket, mert rendkívüli nyomorúságunkban nagy hiányban szenvedünk.

Megkezdtük a megérkezett adományok szétosztását oly módon, hogy lakosságunk minél szélesebb mértékben hozzájusson, ki-ki a reá eső részhez.

Megragadjuk az alkalmat a Kurd Népek Jogainak Védelmére Alakult Bizottság titkárának jelenlétével kapcsolatosan, hogy rajta keresztül eljuttassuk levelünket és kifejezzük nagyrabecsülésünket.

Aláírások:

olvashatatlanok.

a Kurd Forradalmi Katonai Tanács

Végrehajtó Bizottság nevében.

Az irat jelzete: HU MNL-OL-XIX-J-1-j-002285/1965 – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Az államigazgatás felsőbb szervei, Külügyminisztérium, Bagdadi nagykövetség – Gépelt eredeti fordítás.

Lista azokról a segélyekről, amelyek az iraki Kurdisztánban
a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága útján a Kurd
Népek Jogainak Védelmére Alakult Bizottságon ke-
resztül jutottak el.

1964. november végén a következő cikkek átvételére került sor:

A Magyar Vöröskereszt től:

33 láda gyógyszer, 969 kg. súlyban.
25 bála 500 gyapjú takaróval
2 " 700 lepedő tartalommal
3 " táborigényező sátor

Az Angol Vöröskereszt től:

4 láda: gyógyszerek, kötszerek és tápszerek,
1 " : gyógyszerek, műszerek, ruhafélék,

A Svájci Vöröskereszt től:

kb. 400 kg. használt női, férfi és gyermekruha,
3xl láda gyógyszer

valamint a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága által adományozott
takarók, összesen 106 csomag.

4. dokumentum

Lista azokról a segélyekről, amelyek az iraki Kurdisztánban
a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága útján a
Kurd Népek Jogainak Védelmére Alakult Bizottságon
keresztül jutottak el.

1964. november végén a következő cikkek átvételére került sor:

A Magyar Vöröskereszt től:

33 láda gyógyszer, 969 kg. súlyban.
25 bála 500 gyapjú takaróval.
2 " 700 [megjegyzés: a 100-as tollal átírva – KL.] lepedő tartalommal
3 " táborigényező sátor

Az Angol Vöröskereszt től:

4 láda: gyógyszerek, kötszerek és tápszerek,
1 " : gyógyszerek, műszerek, ruhafélék,

A Svájci Vöröskereszt től:

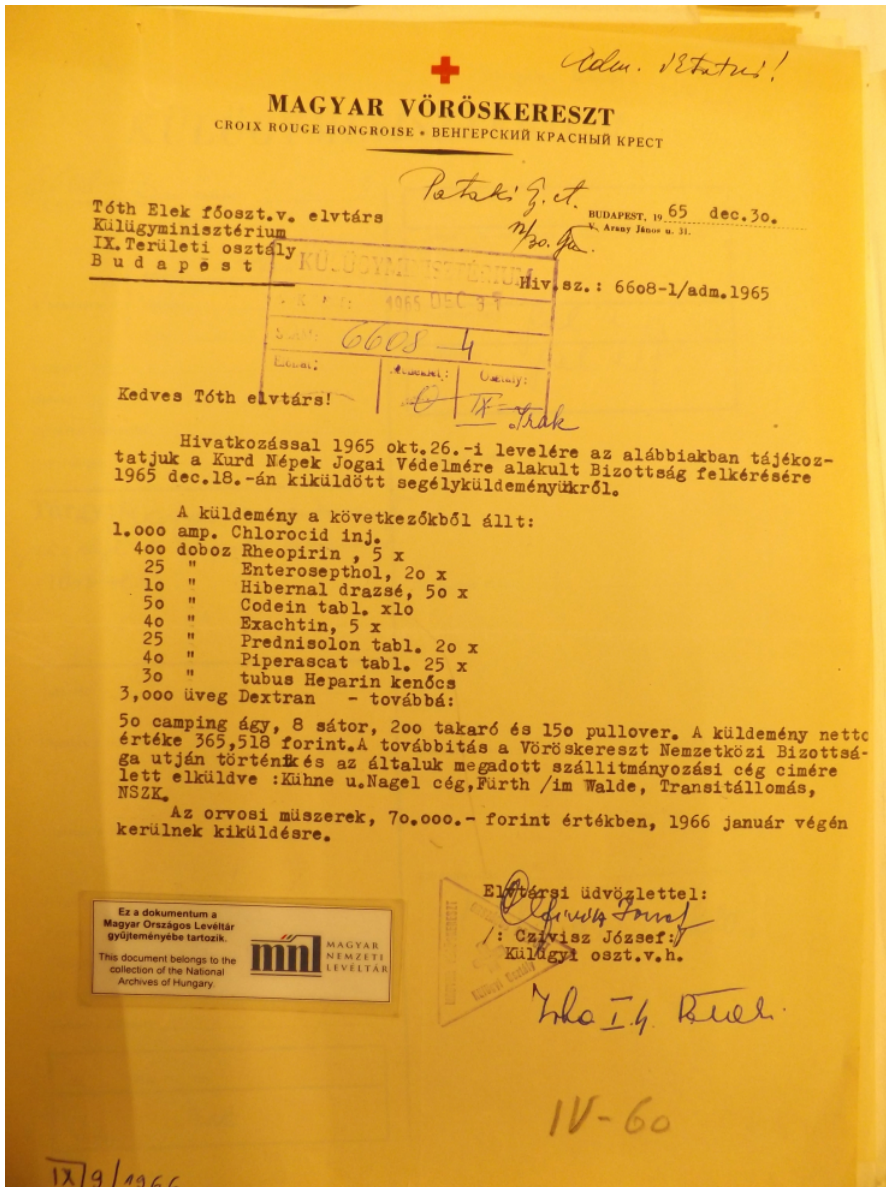
kb. 400 kg. használt női, férfi és gyermekruha

3x1 láda gyógyszer

valamint a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága által adományozott

takarók, összesen 106 csomag.

Az irat jelzete: HU MNL-OL-XIX-J-1-j-002285/1965 – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Az államigazgatás felsőbb szervei, Külügyminisztérium, Bagdadi nagykövetség – Gépelt eredeti.

5. dokumentum

MAGYAR VÖRÖSKERESZT

Tóth Elek főoszt. v. elvtárs

Budapest, 1965. december 30.

Külügyminisztérium

IX. Területi Osztály

Budapest

Hiv.sz.: 6608-1/adm.1965.

Kedves Tóth elvtárs!

Hivatkozással 1965. okt. 26-i levelére az alábbiakban tájékoztatjuk a Kurd Népek Jogai Védelmére alakult Bizottság felkérésére 1965. dec. 18.-án kiküldött segélyküldeményükről.

A küldemény a következő állt:

1.000 amp. Chlorocid inj.
400 doboz Rheopirin, 5 x
25 " Enterosepthol, 20 x
10 " Hibernál draszté, 50 x
50 " Codein tabl., x 10
40 " Exachtin, 5 x
25 " Prednisolon tabl., 20 x
40 " Piperascat tabl. 25 x
30 " tubus Heparin kőcs, 20 x
3000 üveg Dextran – továbbá:

50 camping ágy, 8 sátor, 200 takaró és 150 pullover. A küldemény nettó értéke 365,518 forint. A továbbítás a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága útján történik és az általuk megadott szállítmányozási cég címére lett elküldve: Kühne u.Nagel cég, Fürth /im Walde, Transitállomás, NSZK.

Az orvosi műszerek, 70.00. – forint értékben, 1966 január végén kerülnek kiküldésre.

Eltársi üdvözléssel:

Czivisz József

Külügyi oszt. v.h.

IV-60

IX/9/1966.

Az irat jelzete: HU MNL-OL-XIX-J-1-j-6608-1/1965 – Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Az államigazgatás felsőbb szervei, Külügyminisztérium, Bagdadi nagykövetség – Gépelt eredeti.

[1] A pesmerga a kurd *pêşmerge* szóból származik, amelynek jelentése „*azok, akik szembenéznek a halállal*”. Az első kurd milíciákat már a 18. századi Oszmán Birodalomban felállították és elsősorban határvédelmi feladatokat láttak el. A 19. század végétől viszont gerilla taktikát alkalmazva már az oszmán és perzsa, később pedig a brit csapatok ellen folytatnak harcot. Az 1958-as iraki forradalmat követően az iraki Kurdistan válik a fő bázisületté, – az iraki kormánnyal két (1962–1970, 1974–1975) nagy háborút is vívnak. 1975-ben vereséget szenvednek, és a KDP-ből kiváló kurdok létrehozzák a Kurdistaniai Hazafiás Unió-t (PUK), amellyel évekig tartó polgárháborút folytattak a régióban. 2003-ban a pesmerga egyike volt azon kevés fegyveres milíciának, amelyet az amerikai megszállók nem tiltottak be. 2014-ben felvették a harcok az Iraki és Levantei Állam nevű szélsőséges iszlamista szervezettel, megakadályozva Kurdistan elfoglalását. Parancsnokai csaknem mind a Barzani-klánból kerültek ki. A fegyvereseik száma kezdetben 20 ezer fő lehetett, a 2010-es évek végén 30–40 ezerre nőtt. A pesmergáknál különösen nagy szerepük van a nőknek, akik először a kiegészítő egységekben, logisztikában és egészségügyi alakuló szolgáltak, de nem ritka a frontokon harcoló (főleg mesterlövész) női osztagok látványa sem.

[2] Az 1960-as évekből levéltári források miatt az arab nevek és kifejezések magyar nyelvre történő átírása a Ligeti Lajos 1981-ben kiadott *Keleti nevek magyar helyesírása* című szótár alapján történt.

[3] ARAM RAFAAT: *Kurdistan in Iraq The evolution of a quasi-state Aram Rafaat*. New York, 2018, 86 – 87.

[4] Musztafa Barzani (Mistefa Barzanî) kurd politikus, hadvezér (1903–1979). 1903-ban az iraki Kurdistanban született, édesapja és nagyapja már kiskorában életét veszítette az Oszmán-Török Birodalom ellen vívott harcban. A fiatal Barzani mind a brit gyarmati erők, mind a bagdadi kormány elleni felkelésekben részt vett. A második világháború alatt Iránba menekült, ahol a Sztálin áldásával és segítségével létrejött első kurd (báb)állam, a Mahabádi Köztársaság védelmi minisztere és hadsereg parancsnoka lett. Miután az iráni kormány felszámolta az államalakulatot, Barzani a Szovjetunióba költözött és szervezte a kurd ellenállást. Az 1958-as iraki forradalom után visszatért Irakba. A hetvenes évek elején összeomlott az első iraki-kurd háborút lezáró megállapodás: a rövid, de intenzív – közel 20 ezer halottal járó – második iraki-kurd háború (1974–1975) a KDP vereségével végződött, így Bagdad kiterjesztette az uralmát Kurdistan felett. Emiatt Barzani először Iránba, majd az Egyesült Államokba menekült, ahol tüdőbetegségben elhunyt 1979-ben. Fia, Maszúd Barzani 1979 óta a KDP vezetője.

[5] Abdel-Kerim Kászem (Abd al-Karîm Qâsim) iraki tábornok, kormányfő (1914–1963). Szegény szunnita családban született, katonai iskolák elvégzése után hadnagyként szolgált az iraki haderőben. Harcolt az 1941-es angol-iraki háborúban és az első arab-izraeli háborúban is. Ahogyan feljebb lépett a ranglétrán, úgy épített ki kapcsolatokat a szintén nacionalista érzelmű, angolszász-ellenes katonatisztekkel, egyiptomi mintára létrehozva a Szabad Tisztek Mozgalmát. 1958. július 14-én egy puccsal megdöntötte a monarchiát és kikiáltotta a köztársaságot. A hatvanas évek első felében elkövetett politikai, gazdasági és társadalmi hibái miatt a beosztottjai államcsínyt hajtottak végre és kivégezték őt.

[6] J. NAGY LÁSZLÓ: *Magyarország és az arab világ 1947-1989*. Szeged, 2017, 60.

[7] RAFAAT: 2018, 88.

[8] Ibrahím Ahmed (Ibrahím Ehmed) író, fordító, bíró, politikus és kurd vezető (1914–2000). Jogi tanulmányait a Bagdadi Egyetemen végezte, a második világháború alatt a kurdisztáni Erbil városának bírója volt. Kurd lapokat szerkesztett, novellákat és verseket írt, majd 1945 végén csatlakozott a KDP-hez. Először a pártlap főszerkesztőjének, 1953-ban a párt főtitkárának nevezték ki. 1964-ben, az iraki-kurd fegyverszünet hírére, nyíltan szembefordult Barzanival és törzsével, szövetségeseivel kilépett a KDP-ből és harcba bonyolódott a rivális kurdokkal. A második iraki-kurd háború miatt meggyengült KDP-ből kilépő kurdok Ahmed segítségével (is) megalapították a Kurdisztáni Hazafias Unió-t (PUK). Ugyanakkor hamar szembekerült mind a párt, mind az iraki vezetéssel, ezért Nagy-Britanniába költözött. Élete végéig költészettel és prózáirással foglalkozott, mai napig őt tartják a modern kurd irodalom úttörőjének.

[9] GARETH R. V. STANFIELD: *Iraqi Kurdistan: Political development and emergent democracy*. New York, 2003, 71 – 74.

[10] RAFAAT: 2018, 97 – 98.

[11] BRANDON WOLFE-HUNNICUTT: *The End of the Concessionary Regime: Oil and American Power in Iraq, 1958-1972*. 2011, 118 – 119.

[12] Például: Összetűzések a kurd törzsek és az iraki hadsereg között. *Népszabadság*. 1961. szeptember 17. 5.

[13] GALIA GOLAN: *Soviet Policies in the Middle East from World War Two to Gorbachev*. Cambridge, 1990, 165.

[14] Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, Az államigazgatás felsőbb szervei: Külügyminisztérium, Titkos Ügykezelésű Iratok (továbbiakban: HU-MNL-OL-XIX-J-1-j), (1945–1964)-Irak-005598/1963 (7. doboz).

[15] J. NAGY: 2017, 61.

[16] Národní Archiv České republiky (továbbiakban: NA, cseh Nemzeti Levéltár), Archiv Ústředního výboru KSČ (továbbiakban: A ÚV KSČ, A CSKP Központi Bizottságának archívuma), fond: Kancelář 1. tajemníka ÚV KSČ Antonína Novotného - II. část 1951-1967 (továbbiakban: 1261/0/44., Antonín Novotný a CSKP KB első titkára dokumentumainak második része), karton 105., inventární číslo 193 (továbbiakban: inv.č, leltári szám). *Zájezd československé kulturní delegace do Iráku*. 1959. 07. 09.

[17] J. NAGY: 2017, 60.

[18] OTTO J. POHL: Kurds in the USSR. *Kurdish Studies*, 2017, 2. sz. 35 – 37.

[19] RAFAAT: 2018, 103.

[20] Abdesz-Szalám Áref ('Abd al-Salám 'Ārif) iraki ezredes, elnök (1921–1966). Az első arab-izraeli háború transzjordániai frontját megjáró katonatiszt az elsők között csatlakozott az iraki Szabad Tisztek Mozgalmához, rövid idő alatt Kászem legfontosabb bizalmasává és helyettesévé vált. Személyesen ő felügyelte és hajtotta végre az 1958. július 14-i puccsot Bagdadban, amely miatt nagy népszerűségnek örvendett az iraki társadalom körében. Kinevezték belügyminiszternek és később az iraki hadsereg főparancsnokának. A kommunista-ellenes politika, a Nasszer vezette Egyiptommal való viszony elmélyítése és páranab a politika miatt szembekerült Kászemmel – Árefet letartóztatták és halálra ítélték, de nem végezték ki. 1961 novemberében szabadon engedték, a hozzá hű katonatisztekkel, nasszeristákkal és a Baasz Párttal együtt 1963 februárjában puccsot hajtott végre, de novemberben egy újabb, belső államcsinnyel leszámolt a Baasz Párttal is. Áref az elnöksége alatt Irak folyamatos politikai és gazdasági válsággal volt kénytelen szembenézni. 1966. április 13-án egy repülőszerencsétlenségben vesztette életét és bátyja, Abder-Rahmán Áref, vette át hatalmat.

[21] *Csehszlovákia Irakkal kapcsolatos külpolitikai irányelveinek felterjesztése*. HU-MNL-OL-XIX-J-1-j-(1945–1964.)-Csehszlovákia-0019/1963 (20. doboz).

[22] *Irak viszonyának alakulása a szocialista országok irányába*. HU-MNL-OL-XIX-J-1-j-(1945–1964.)-Irak-00165/1963 (3. doboz).

[23] Ugyanakkor hiába hoztak határozatot a „speciális anyagok” leszállításáról, Prága számára megoldatlan akadályt jelentett a fegyverek eljuttatása. Ugyanis az Iránon és Törökországon keresztül történő fegyvercsempészet túlságosan kockázatosnak tűnt és nem sikerült megfelelő közvetítőt találni, így végül a CSKP KB Elnöksége 1966. április 13-án visszavonta a korábbi határozatát. NA, A ÚV KSČ, f. 1261/0/11., sv. 105., inv.č. 195. 85. schüze 13.10.1964. a 146 schüze 08. 13. 1966.

85. schüze 1964. október 13. k. bodu 15.

[24] *A Kurd Demokrata Párt levele*. HU-MNL-OL-XIX-J-1-j-(1945–1964.)-Irak-5c/b/-072515/1961 (4. doboz).

HU-MNL-OL-XIX-J-1-j, Irak 1945–64. 4. doboz, 5 c/b, 07251/1961. *A Kurd Demokrata Párt levele*.

HU-MNL-OL-XIX-J-1-j-(1945–1964.)-Irak-16/i-008165/1963 (4. doboz).

[25] Katona János szakszervezeti titkár, diplomata (1907–1987). Vácon született, a budapesti cipő- és bőrgyárakban dolgozott, szakszervezeti titkár volt a második világháború alatt. Diplomáciai karrierjét Washingtonban kezdte, mint a követség tanácsosa és 1949-től a New York-i főkonzul. Az ötvenes években követként akkreditálták Koppenhágába, ideiglenes ügyvivőként Oslóba, a londoni és varsói diplomáciai képviselők vezetője. 1960 és 1964 között a KÜM VI. Politikai Osztályának vezetője. Az 1970-ben történt nyugdíjazásáig még nairobi nagykövetséget vezetett, s akkreditálták Ugandába és Tanzániába is.

[26] *Musztafa Barzani kérése kurd sebesültek megsegítése ügyében*. HU-MNL-OL-XIX-J-1-j-(1945–1964.)-Irak-16/i-008165/1963 (4. doboz).

[27] Uo.

[28] Koltai Ferencné a Magyar Vöröskereszt külügyi osztályának vezetője és a Magyar Szolidaritási Bizottság titkára (1926–1967).

[29] *Magyar Vöröskereszt segély küldése a kurdok megsegítésére*. HU-MNL-OL-XIX-J-1-j-(1945–1964.)-Irak-16/i-00291/1/1963 (4. doboz).

[30] Uo.

[31] *Kurd Nép Védelmének Bizottsága (kérese)*. HU-MNL-OL-XIX-J-1-j-(1945–1964.)-Irak-16/i-008165/2/1963 (4. doboz).

[32] *A Kurd Népök Jogi Védelmének Bizottsága segélyt kér a Magyar Vöröskeresztől*. HU-MNL-OL-XIX-J-1-j-(1965)-Irak-6608-1/1965 (59. doboz).

Címkék:

[hidegháború](#) [8]

[Irak](#) [9]

[Kurdisztán](#) [10]

[Magyarország](#) [11]

[Vöröskereszt](#) [12]

[diplomáciatörténet](#) [13]

Kiadás: 22. évfolyam (2022) 3. szám

Forrás webcím: <https://www.archivnet.hu/magyar-humanitarius-segelynyujtas-az-első-iraki-kurd-haboruban>

Hivatkozások

[1] <https://www.archivnet.hu/magyar-humanitarius-segelynyujtas-az-első-iraki-kurd-haboruban>

[2] <https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/first-iraqikurdish-war-26920f54-be3b-4907-b129-122dc3b76d4-resize-750.jpeg>

[3] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/1_3.jpg

[4] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/2_4.jpg

[5] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/3_5.jpg

[6] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/4_2.jpg

[7] https://www.archivnet.hu/sites/default/files/u364/5_3.jpg

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/hideghaboru>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/irak>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kurdisztan>

[11] <https://www.archivnet.hu/cimkek/magyarorszag>

[12] <https://www.archivnet.hu/cimkek/voroskereszt>

[13] <https://www.archivnet.hu/cimkek/diplomaciatortenet>